קינד-מענש-סאָציאַליזם

(צו דער גראַדואירונג פון דער ארב. רינג־פרייהייטס טעמפּל של און מיטלשול)

פון מ. בלאָשטיין

דאָס קינד איז געגעבן געוואָרן דעם מענשן עס זאָל וואָרימען זיין לעבן, עס זאָל אָנפילן זיין נשמה מיט צאַרטקייט, ליבע און זין. א קינד איז דאָס מלאכל וואָס רופט ארויס א שמייכל פון איניקער פרייד אפילו א שמייכל פון איניקער פרייד אפילו דער הערלאכער נייטס, וואָס פלאַנצט ווייכקייט און נשמה'דיקייט אפילו אין די הערצער פון שטיין; א קינד איז די פאַרקערפּערונג פון די ליבטיקע וזיקע שטראַלן, וואָס זייגען פון הימל אראָפּגעריסן געוואָרן און אין מענשלאכן חושך געוואָרפן געוואָרן.

ס'איז א טעות צו דענקען, אז מיר זייגען גרייט אָפּגעגעבן אונזער לעבן די קינדערלאך, מחמת דעם, וואָס אין זיי ליגט אונזער צוקונפט, מחמת ווער וועט ירש'נען אונזערע אידעאַלן, מחמת ווער וועט פאָרזיריקלאכן אונזערע האָפענונגען און חלומות, מחמת ווער וועט פאָרטזעצן אונזער מאַרש צו א בייער וועלט. ס'איז א טעות אזוי צו האַלטן. יחידים קאָנען אזוי טראַכטען אָבער ניט מאַסן. די מאַסן דענקען אַנדערש. פילן אַנדערש. אויב אזוי, איז וואָס איז עס דער צווייבער כח וואָס רעגט אונז אָן זיך מקריב צו זיין פאַר אונזערע קינדער? איז וואָס איז עס דער כישוף, וואָס רופט ארויס אין אונז שמייכל, גוטסקייט, גרייטקייט און וואָרימקייט צו יעדן קינד? איז וואָס איז עס פאַר א כוח זיין אַפּילו דאַרטן וואָו עס וואָיען ווינטן, וואָו עס הערשט תמיד שאַטן?

דאָס איז אונזער ליבע צום קינד בכלל. דאָס איז די מתנה פון דער נאַטור אין אונזערע נשמות. דאָס איז די ליבע, וואָס שטראַלט מיט א רעגנבוגן פאַרבן, דאָס איז דאָס פייער, דאָס הייליקע און רייניע, דאָס איז דאָס צאַרט בלימעלע. וואָס וואַקסט און בליט אין הארצן פון יעדן מענשן. דאָס איז דער זיסער ניגון'ל וואָס זינגט פון אונז ארויס הייליק און צאַרט. טונקט עמיצער אָפּ זיין נשמה אינם צוי־בערליכט פון דער דאָזיקער ליבע, וועט זיך שוין אין זיין הארצן פעלעכטן פון ליכט און גלויבן דער כח, וואָס וועט אים טרייסטן אין יואש אין צער, וואָס וועט אים מוג־טערן אין מאַמענטן פון מרה שחורה שטר־מונגען, וואָס וועט אים אין אים שמירן שטאָלא אין איזן פאַרן קינד אין זיין אייר־ענאַרטקייט. פאַר אזא איינעם וועלן דעם קינדס נעפילן, ניואַנסן, שטימונגען זיין א געבאָט, א ליכט טורעם, וואָס וועט אים תמיד דערמאָנען אָנם ציל פון אַלע צילן, אָן דער פראַבלעם פון אַלע פראַבלעמען, אָן דער אויפגאַבע צו וועקן דעם מענשן אינם קינד.

יאָ, דאָס קינד איז די הייליקע מתנה וואָס דער מענש האָט אָפּגעריסן פון הימל אין זיין פאַל און שטילט מיט דעם די חיה אין זיך. און אפשר שטעקט דער גאַנצער סוד פון אונזער סקרוך, פון אונזער מיאַרא, אז מיר דערזעען, אז דאָס קינד פאַרקערט־ווערט אויף אנדערע וועגן וואָס קאָנען אים פירן צו גרויסע סכנות, אפשר ליגט

דער גאַנצער פחד אונזערער פאַרן גייסט פונם קינד אין דעם, וואָס דאָס קינד איז אונזער גאַנצער אַנהאַלט, מחמת אין זיין ציען זיך צו זון, צו הימל, ציט עס אויך אונז מיט, מחמת דאָס קינד דערמאָנט אונז אָן הימל און זון.

און ווייל דאָס קינד איז פאַראַכט און שיינקייט איז כלו נשמה לייגן מיר אין אונזער שול הייפּט געוויכט אויפ'ן קינד אָן אין פאַר זיך. דאָס מענשלאכע אינ'ם קינד איז אונז טייערער ווי דאָס נעגעבענע דעם קינד און דערפאַר ווערט געגעבן דעם קינד נאָר דאָס און נאָר אזוי עס זאָל זיין אין אקאָרד מיט'ן קינדס נשמה, מיטן חנ־עוריקן פונק פון זיין נאַאיוויקייט, גלייכן, צוטרוי. האַרציקער אויפנאַמספּייאַיקייט און דערוואַרטונג. דאָס מענשלאכע אינם קינד איז דער הייליקער נייסט, וואָס קאָן אין זועט אויפגעמען נאָר נוטס, נאָר דער־הייבנקייט; דאָס מענשלאכע אינם קינד איז א פאַרבאַדינג, איז דער באַדן אויף וועלכן אין אין וועלכן עס קאָנען זיך צע־כליען די שענסטע אידעאַלן, די הערלאַכ־סטע חלומות, די קידוש השם און מסירת נפש'דיקע גרייטקייט צו קעמפן פאַר א נייע עס לעבן.

און וואָס מיינט מענש? מענש מיינט פרייע פערזענלאַכקייט, פרייער נייסט, מיינט דענקען זעלבסטשטענדיק, מיינט הערשן איבער זיך אַליין, מיינט קאָנען זיך צוימען, מיינט האָבן א דראַנג צו א קולטור און א אינהאַלטספולן לעבן, מיינט רייך זיין מיט געפילן, מיינט האָבן א ברייטן בליק אויפן לעבן, מיינט פילן און מיטפילן, מיינט האָב א זין אין לעבן, א אידעאַל אין לעבן, א פאַן אין האַנט, מיינט פילן דעם וועלט־שמערץ, מיינט ניט זיין ציפרידיק, מיינט זיך באַהעפטן מיט'ן קאַמף פאַרן מיינט זיך באַהערשן מיט'ן קאַמף פאַרן סאָציאַליזם. אָם דאָס מיינט מענש.

לעבן מיר אָבער אין א וועלט, וואָס איר נייסט רעדט און ווירקט קעגן אונז, ווייסן מיר עס און טראַכטן זיך אזוי:

יעדער מענש מאַכט דורך זיין שווערן און ביטערן לעבנסוועג. אויפן פּנים פון יעדן מענש וועט איר דערקאָנען זיינע ווינטן מיט טעג, אין די אויגן פון יעדן מענ־שען וועט איר דערזעען זיין צער פון ביי־טערן גערענגל, זיינע צעבראָכענע האָפע־נונגען, זיינע דערשטיקטע פאַרלאַנגען. יעדן מענשן שלעפן זיך נאָך די צעשמע־טערטע פליגלען זיינע, צעבראָכן פון לעבן און קאַמף. יעדער מענש האָט זיך זיינע שטימונגען, זיינע געפילן. יעדער מענש זיינט זיך זיין ניגון; און ווי אָפט דערפילט איר אינם ניגון אויפל קרעכצן, אויפל פאַרבייטערטקייט. ווי טרויעריק, ווי הייזע־ריק און גרילצנדיק די חיים זיינען אויס איר סימפּאַטיע.

פרובירט דאָס קינד אין זיין ווינקעלע, אין זיין בעטעלע זינגען זיין ניגון. פרו־בירט דאָס קינד זינגען זיינע הימלישע גע־זאַנגען, ציט זיך דער ניגון אָבער איבערן גרויען שטוב, שאַרט דעם שטוב פון די הערצער. ווערט ליכטיק פונם ליכט, וואָס קומט פון קינד. איז אָבער צאַרט דאָס ליכט און איידל דאָס געזאַנג, קאָן עס עפּיר אונזער אויגן, פירט־ווערן דורך די קולות, דורך דעם רעש און געשריי פון לעבן, קאָן עס ניט אריבערזינגען די שטור־דעם־וויינטן פון טאָג־טעגלאַכער גרויקייט. פילט טאַקע די שול צו זאָגן דעם קינד "שרעק זיך ניט מיין קינד, די ווינטן וועלן אויעך, זיי וועלן מוזן אויעך, מירן זיי פאַרטרייבן; דו וועסט עלטער ווערן וועסטו העלפן צו פאַריאָגן די כמאַרעס וואָס פאַר־שטעלן אונז דעם העל בלויען ליכטיקן הימל."

פילט טאַקע די שול פאַר איר אויפגאַבע אויעך, זיי וועלן מוזן אויעך, מירן זיי פאַרטרייבן; דו וועסט עלטער ווערן וועסטו העלפן צו פאַריאָגן די כמאַרעס וואָס פאַר־שטעלן אונז דעם העל בלויען ליכטיקן הימל."

פילט טאַקע די שול פאַר איר הייליקן חוב, אז דו קינדער זאָלן וויסן דו דערלאַכע גרויסקייט פון איינער פאַר אַלע און אַלע פאַר איינעם, אז אונזערע קינדער זאָלן

גראַדואירונג קלאַסן פון ארבעטער רינג פרייהייט טעמפּל שול און מיטלשול

ערשטע רייע (פון רעכטס):—ראָזע וואָלפּסאָן (שול), ברכה ראַסקין (שול), חנה גערלאָוויץ (שול), משה דיימאַנד (געהילף לערער) שרה לעסטער (קינדערגאַרטן לערערן), מ. בלאָשטיין (פּרינציפּאַל), סאַפי פּודאָוויץ (מיטלשול), עלא פּראַסאָוו (שול), פּעסעלע סימקין (מיטלשול).

צווייטע רייע (פון רעכטס):—נייטי נאָלובאָוו (מיטלשול), הייטי סינ־ערם (מיטלשול), פילים יפה (מיטלשול), שאול טשערניאַק (שול), אייבי נאַזשניצקי (שול), ליאָן יפה (שול), הנך סינדערם (מיטלשול).

דריטע רייע (פון רעכטס):—סעם ראַכוטין (מיטלשול), משה גאָלדין (שול), הערשל גוסין (שול), פייגעלע קורק (מיטלשול), דוד דאַנער (שול), בן ציון אַפּאַעסקי (מיטלשול), סעם לעווין (שול). דורך קראַנקהייט פעלט לערער רחל גאָלדין און תלמיד ניסן סטאַלער (שול), איציק הירש (טראַנטאָ) און מיעקס סווערדלאָוו, (ווינדזאָר).

דער גראַדואירונג קלאַס פון שול און מיטלשול האָט געדאַרפט שרייבן קורצע קאָמפּאָזיציעס אויבער פאָלגנדיקע פראַגן: "דער גייסט פון ל'ליר אמאָל און/הייגט". י. ל. פּרץ. שלום עליכם. אנקל. מאַזעס פון שלום אש. אברהם רייזין: נעשיכטע—קבלה, השכלה, חסידיזם, בשיח באַוועגונג: ארב. באַוועגונג—בונד, צילן פון עמיגראַציע אין אמעריקע, יוי גייט דער סאָציאַליזם אין דאָרף, וואָס אין אזוינס סאָציאַליזם: פאָליטישע עקאָנאָמיע—פּראָדוקציע, פאָלקס ווירטשאַפט, קאַפּיטאַל; סאָציאַליזם—כאַראַקטער שטריכן ביי פּרייטיווע פעלקער, פאַרוואָס איז פּרייוואַט איינגטום ניט ישר'דיק.

דער גראַדואירונג קלאַס פון מיטלשול האָט געדאַרפט קאָמפּאָזיציעס אויבער פאָלגנדיקע פראַגן: "דער גייסט פון ל'ליר אמאָל און/הייגט". י. ל. פּרץ. שלום עליכם. אנקל. מאַזעס פון שלום אש. אברהם רייזין: נעשיכטע—קבלה, השכלה, חסידיזם, בשיח באַוועגונג: ארב. באַוועגונג—בונד, צילן פון עמיגראַציע אין אמעריקע, יוי גייט דער סאָציאַליזם אין דאָרף, וואָס אין אזוינס סאָציאַליזם: פאָליטישע עקאָנאָמיע—פּראָדוקציע, פאָלקס ווירטשאַפט, קאַפּיטאַל; סאָציאַליזם—כאַראַקטער שטריכן ביי פּרייטיווע פעלקער, פאַרוואָס איז פּרייוואַט איינגטום ניט ישר'דיק.

דער גראַדואירונג קלאַס פון מיטלשול האָט געדאַרפט קאָמפּאָזיציעס אויבער פאָלגנדיקע פראַגן: "דער גייסט פון ל'ליר אמאָל און/הייגט". י. ל. פּרץ. שלום עליכם. אנקל. מאַזעס פון שלום אש. אברהם רייזין: נעשיכטע—קבלה, השכלה, חסידיזם, בשיח באַוועגונג: ארב. באַוועגונג—בונד, צילן פון עמיגראַציע אין אמעריקע, יוי גייט דער סאָציאַליזם אין דאָרף, וואָס אין אזוינס סאָציאַליזם: פאָליטישע עקאָנאָמיע—פּראָדוקציע, פאָלקס ווירטשאַפט, קאַפּיטאַל; סאָציאַליזם—כאַראַקטער שטריכן ביי פּרייטיווע פעלקער, אַנטשטייאונג פון מיליטערמאַכט, קעניגטום, וואָס איז אין עס קאָמוניזם? עטיק.

(פאָרזעצונג)

ווען דער דאָזיקער פאַרשטייער האָט דערזעען די מאַדעלן, איז ער געוואָרן א פאַרציטערטער און ער האָט ניט געקאָנט פאַרשטיין ווי קומט עס וואָס אין אזא שטאָט ווי לובען זאָל זיך געפינען אזא קינסטלערן א דעוויינער. דאָזיג אַליין דער דעמאָנסטרירט די קליידער ער איז אין צו־גענגען צו דאָזיגן און האָט זיך פאַר איר פאַרגעשטעלט אלס דער פאַרשטייער פון יענער פירמע פון קיעוו און ער האָט אויס־געפונען, אז זי אַליין איז טאַקע אָט די באַנאַבטע דעוויינערן. אָבער ניט ווייניקער האָט ער באַוואונדערט דאָזיגע העפלאַכקייט און שיינקייט.

נאָך א פּרייוואַטן געשפּרעך וואָס זיי האָבן צווישן זיך געהאַט, האָט ער איר אָנגעבאָטן א שטעלע ביי זיין פירמע מיט נאָר א גרויסן געהאַלט. און כאָטש זי האָט ניט געוואָלט פאַרלאָזן איר איצטיקן באַ־לעבאָס, האָט ער דאָך גע'פּועל'ט ביי איר, אז זי זאָל מיט אים פאָרן קיין קיעוו. נאָ־טירלאך, האָט ער איבערגעלאָזט איר באַ־לעבאָס א געוויסע סומע געלט פאַר דער דאָזיקער פּרייוויליגיע.

די שטאָט קיעוו האָט אויף דאָזיגן גע־מאַכט אַן אויסערגעוויינלאַכן איינדרוק, צום ערשטן מאָל האָט זי פאַר זיך דער־זעען דער פּראַכט און גלאַנץ פון א גרויסער שטאָט. עס האָט זיך פאַר איר אָנטפּלעקט א נייע וועלט און זי האָט זיך דערפילט איבער גלייכלאך. זי האָט באַוואונדערט די שיינע געלעקטרישע און נאָז באַלוכטונגען, די גרויסע מויערן, די טראַמוויי־יען, די שיי־נע בערג און פעדער, דעם שיין באַלויכטע־נעם דניעפּער מיט די שיפן.

דער פאַרשטייער האָט זי געבראַכט צו זילבערשטיינען אחיים. דאָרטן האָט זי זיך באַקענט מיט זילבערשטיינס זון, סאָלאָ־מאָן, א שיינער קלוגער, גערעטענער בחור. דער פאַרשטייער האָט דערציילט זיינע באַלעבאָטס וועגן פּראַכטפולע מאַדעלן לוגן און ער האָט זי, דאָזיגן, פאַרגעשטעלט אלס די קינסטלערן דעוויינערן. נאָכדעם ווי זיי האָבן זיך דורכגערעדט פלעגער, וועגן די נייע מאַדעלן, האָט דער יונגער זילבערשטיין איינגעלאַדן דאָזיגן אין טעאַטער, פון טעאַטער זיינען זיי אריין אין א רעסטאָראַן און דאָזיגן האָט אַנגרישט גע־קאָנט באַגרייפן וואָס ארום איר טוט זיך. דער ליקסיס אין דייטקייט האָט איר גע־

בלעגדעט די אויגן. אָט ערשט געוואָן א קינד, געלעבט אין דער שרעקלאַכסטער אריסקייט, געשלאָפן ביים שניידער אויפן טיש, געגעסן סקאָרינקעס ברויט. קיינמאָל קיין ליטיש קליידל ניט געקראָגן, און פּלוצלונג האָט זי זיך דערהויבן צו אזא הויכקייט: די הויפּט דעוויינערן אין קיעוו אין זילבערשטיינס מאַגאַזין, אין דעם — טעאַטער, פאַרבאַקומען דעסטאַראַנז, שאַמפּאַנייער.

זי איז א ליינגערע צייט געבליבן זיצן פאַרטיפט אין נעדאַנקען. ביילדער פון איר טרייערליכער פאַרגאַנגענהייט זיינען פאַר־ביינעלאָפן אירע אויגן, האָבן איר געשטאָ־כען אין הארצן אין דאָס דעם מאַ־מענט געקראָגן אזא שטאַרקן באַנער צו זען איר מוטער, ארומגעמען זי, צוריקן זי צום הארצן און קושן זי שטאַרק... זיי־ער שטאַרק...

— וואָס האָט איר זיך אזוי פאַרטראַכט? — האָט דער יונגער זילבערשטיין פּלוצ־לונג איבערגעריסן אירע געדאַנקען, מיט זיין פראַגע.

— זי האָט זיך א כאַפּ געטאָן אזוי ווי פון שלאָף: "נאַרנישט, גלאַט אזוי, — האָט זי געענטפערט מיט א שמייכל, — איך גלויב, אז עס איז שוין צייט צו פאָרן. זילבערשטיין האָט געדונגען א פאַיטאָן און האָט זי אָפּגעפירט אין א שיינעם האָטעל. ער האָט זיך מיט איר געזונען און איז אוועק אהיים.

אויף מאָרגן איז ער ווידער געקומען נאָך איר מיט א פאַיטאָן און האָט זי גע־בראַכט אין מאַגאַזין. דאָרטן האָט מען איר געוויזן אלע קליידער, די מאַדעלן, די מאַס־טערסקאיע, דעם מאַגאַזין. זי האָט אַלע־דינג באַטראַכט, געזאָגט איר מיינונג ווי אזוי מ'זאָל אלעס אראַנזשירן פון דאָס ניי, און אלע אירע פעלנער זיינען דייער גע־פעלן געווען דעם באַלעבאָס, ווי אויך זיין זון, סאָלאָמאָן זילבערשטיין.

דאָזיג האָט איבערגענומען די גאַנצע שניידעריי אין אירע הענט. זי האָט צוגע־שניטן נייע מאַדעלן און זיי זיינען אריינ־געשטעלט געוואָרן אין די געוויסע פענסטער פונם מאַגאַזין און זיי האָבן צוגעצויגן די אויפמערקזאַמקייט פון אלע פאַרבייגייענ־דע דאָמען. זי, זי אַליין, און זילבערשטיינס מאַגאַזין האָט אריינגעקראָגן א נייע דע־זיינערן, א קינסטלערן אין איר פאַך. האָט זיך שנעל צעטראָגן איבער'ן שטאָט פון דער מאַגאַזין איז פאַרוואָרפן געוואָרן מיט באַשטעלונגען. זילבערשטיין האָט זיך נאָ־

טיילאך באַגוצט מיט דער גוטער געלעגנ־הייט און ער האָט געהעכערט די פּרייזן אויף די מלבושים און דער עולם האָט גערן געצאָלט דעם העכסטן פּרייז און דאָזיג איז געוואָרן דער שאַפער פון קיעוו. זילבער־שטיין האָט איר, נאַטיראַלך, געצאָלט איר איר פאַרלאַנגט פּרייז און זי פלעגט שיקן יעדן מאָנאַט איר מוטער 50 רובל.

אין אירע בריוו צו איר מוטער האָט זי געשריבן ווי גליקלאַך זי איז. זי פלעגט דערציילן ווי שיין זי גייט געקליידעט לויט דער לעצטער מאָדע, ווי געזונט און שיין זי איז געווען, און זי האָט געבעטן איר מוטער זי זאָל אויפהערן אַרבעטן, און זאָל זיך דינען א בעסערע דירה: זאָל זי אויסקליידן און זאָל זיך איצט אָפּרוען נאָך אזויפיל יאָרן פון ליידן. דאָזיג האָט זי מיט אלעדינג פאַרזאָרגט, געשיקט איר געלט אויף אלץ וואָס זי האָט באַראַרעט אין עס האָט זיך אנגעהייבן א ניי לעבן פאַר זיי ביידן.

דער אלטער זילבערשטיין האָט זיך גע־פילט גליקלאַך מיט זיין דעוויינערן און אלעדינג וואָס דאָזיג האָט געזאָגט איז גע־וועזן געזעץ. געשעפטן נאַטיראַלך זיינען ביי אים געווען גלענצנדיג. ס'איז געווען א מזל און ברכה, און זילבערשטיין האָט אויסגעריקט זיין בעסטע צופרידנהייט.

סאָלאָמאָן זילבערשטיין האָט זיך פאַר־אינטערעסירט אין דאָזיגן. ער פלעגט זי אָפּט איינלאַדן אין טעאַטער, פאַר אַן אַרויספאָר, אין דער אָפּערע. און ער האָט איר אָנגעהייבן צו נעבן אַנצוהערעניש, אַז ער איז צו איר ניט גלייכגילטיק. ביי אזעל־כע געשעפטן פלעגט דאָזיג זיך דערפילן שלעכט. זי פלעגט ניט וויסן וואָס צו ענט־פערן אים. זי פלעגט קיינמאָל ניט קאָנען באַשליסן ביי זיך וואָס צו ענטפערן אים אויף זיינע ליבעס דערקלערונגען.

ראָזע ווערט א כלה פאַר דעם יונגן זילבערשטיין

אין א שיינעם אָוונט האָט סאָלאָמאָן דערקלערט אָפיציעל צו ראָזען, אַז ער האָט זי ליב מיט דעם גאַנצן פייער פון זיין נשמה און ער האָט אויסגעדריקט זיין וואונש, אַז זי זאָל ווערן זיין פרוי.

פאַר'שיכור'ט פון זיינע קאָמפּלימענטן און פון זיין רייכקייט, איז זי געווען א טיף ביי זיך פון זיין אָפיציעלן פאַרשלאָג. זי האָט אָבער טורא געהאַט צו

דער טראַנישער שידוך

א קוריאָזע פאַסירונג פונ'ם שטעטלשן לעבן אין צאַרישן רוסלאַנד
טיילווייז ביינעוואוינט און דורכגעלעבט

פון מענדל פייקאָף

(פאָרזעצונג)

ווען דער דאָזיקער פאַרשטייער האָט דערזעען די מאַדעלן, איז ער געוואָרן א פאַרציטערטער און ער האָט ניט געקאָנט פאַרשטיין ווי קומט עס וואָס אין אזא שטאָט ווי לובען זאָל זיך געפינען אזא קינסטלערן א דעוויינערן. דאָזיג אַליין דער דעמאָנסטרירט די קליידער. ער איז געגאַנגען צו דאָזיגן און האָט זיך פאַר איר פאַרגעשטעלט אלס דער פאַרשטייער פון יענער פירמע פון קיעוו און ער האָט אויס־געפונען, אַז זי אַליין איז טאַקע אָט די באַנאַבטע דעוויינערן. אָבער ניט ווייניקער האָט ער באַוואונדערט דאָזיגע העפלאַכקייט און שיינקייט.

נאָך א פּרייוואַטן געשפּרעך וואָס זיי האָבן צווישן זיך געהאַט, האָט ער איר אָנגעבאָטן א שטעלע ביי זיין פירמע מיט נאָר א גרויסן געהאַלט. און כאָטש זי האָט ניט געוואָלט פאַרלאָזן איר איצטיקן באַ־לעבאָס, האָט ער דאָך גע'פּועל'ט ביי איר, אַז זי זאָל מיט אים פאָרן קיין קיעוו. נאָ־טירלאך, האָט ער איבערגעלאָזט איר באַ־לעבאָס א געוויסע סומע געלט פאַר דער דאָזיקער פּרייוויליגיע.

די שטאָט קיעוו האָט אויף דאָזיגן גע־מאַכט אַן אויסערגעוויינלאַכן איינדרוק, צום ערשטן מאָל האָט זי פאַר זיך דער־זעען דער פּראַכט און גלאַנץ פון א גרויסער שטאָט. עס האָט זיך פאַר איר אָנטפּלעקט א נייע וועלט און זי האָט זיך דערפילט איבער גלייכלאך. זי האָט באַוואונדערט די שיינע געלעקטרישע און נאָז באַלוכטונגען, די גרויסע מויערן, די טראַמוויי־יען, די שיי־נע בערג און פעדער, דעם שיין באַלויכטע־נעם דניעפּער מיט די שיפן.

דער פאַרשטייער האָט זי געבראַכט צו זילבערשטיינען אחיים. דאָרטן האָט זי זיך באַקענט מיט זילבערשטיינס זון, סאָלאָ־מאָן, א שיינער קלוגער, גערעטענער בחור. דער פאַרשטייער האָט דערציילט זיינע באַלעבאָטס וועגן פּראַכטפולע מאַדעלן לוגן און ער האָט זי, דאָזיגן, פאַרגעשטעלט אלס די קינסטלערן דעוויינערן. נאָכדעם ווי זיי האָבן זיך דורכגערעדט פלעגער, וועגן די נייע מאַדעלן, האָט דער יונגער זילבערשטיין איינגעלאַדן דאָזיגן אין טעאַטער, פון טעאַטער זיינען זיי אריין אין א רעסטאָראַן און דאָזיגן האָט אַנגרישט גע־קאָנט באַגרייפן וואָס ארום איר טוט זיך. דער ליקסיס אין דייטקייט האָט איר גע־

שענער און בעסער יעדעס יאָר

דער יעדלאַכער

דעלעגאַנטן אוונט

אוונט

אוונט

זונטאָג 8טן פעברואַר

8 אוונט

אין

תלמוד תורה זאָל

מיט דער באַטייליקונג פון געזאַנגס פאַראין

טאָנין פונקט 9.30

וואַרניקס אָרקעסטער

אויפזיכט:
עסטרייך פּוילישער פאַרבאַנד

נדויסאַרטיקער גראַדואירונגס קאָנצערט פון ארבעטער רינג פרייהייט טעמפּל שול זונטאָג

היינטיקן זונטאָג, דעם 8טן פעברואַר, 3 אויינער בייטאָג, וועט אין פעלעם טעאַ־טער, (סעלקירק עוועניו) פאָרקומען דער גראַדואירונגס קאָנצערט פון ארבעטער רינג־פרייהייט טעמפּל שול, און מיטל־שול.

נאָך א ליינגערער פאַרבאַרייטונג, איז איצט די פּראָגראַם פולשטענדיק פאַרענ־דיקט, און עס פאַרשפּרעכט צו זיין אייר־נע פון די אינטערעסאַנטסטע גראַדואַ־רונגס־קאָנצערטן אין דער געשיכטע פון דער שול.

דער קינדער גאַרטן וועט אויפטרעטן אין א גאַנץ נייער פּראָגראַם. אויסער די פאַר־שייד'ענע נומערן וועט דער קינדער גאַרטן שפּילן א שיינע אָפּערעטע "די פאַרבלאָנ־דושעטע מיידעלע". די מוזיק צו דער דאָ־זיקער שפּרודלדיקער קינדער־אָפּערעטע איז אינערהויפּ זייער צאַרט און אָנגענעם צו הערן, וואָס וועט זיכער אויסנעמען ביים

וואו עס פייפט דער דלות פון גייסט. הימלשרייענד, פּוסט, גרוי, בלאַס און קאַלט איז אונזער לעבן: איבער אונזערע יומים טובים, באַנקעטן, פאַרוויילונגען, ביתי מדרשים שוועבט דער מלאך חמות. ווען אונזערע יידעם, עלטער זיידעם שטיי־ען אויף תחית המתים וואָלטן זיי אַנט־לאָפן צוריק, זיי וואָלטן דערזעען זייערע ביתי מדרשים און פאַרשפּאַרט נקמה צו נעמען אָן אונז. די שכינה האָט זיך אָפּגע־טאָן פון אונז. בלוטיק שווער צו דערציען א נייעם דור צום אַרויסמאַרש אין אזא ביטערער צייט!

איז אויב מען האַלט כאָטש אויף דעם נר תמיד, אויב דאָס פייערל צאַנקט כאָטש, ווערט אינגאַנצן ניט פאַרלאָשן אין אויך א גרויסער נס.

"אמת," וועט דער קומענדיקער היסטאָ־ריקער שרייבן, "אמת אין ערגעץ איז ניט געוואָקסן, אין ערגעץ איז זון ניט געווען —אָבער דאָס הייליקע פייערל איז אָנגע־האַלטן געוואָרן. דאָס איז געווען דער גרעס־טער נס, די גרעסטע גבורה פון קליינע גרופּעס, דער איינציקער ליכטיקער שטראַל אינ'ם ארומיקן חושך."

ווען מיר וואַרפן אונזער בליק אין ארום, ווען מיר באַטראַכטן זאָכן רעאַל פאַר־שטיין מיר פאַרוואָס אונזערע קינדער שפּעטיקן זיך, פאַרוואָס די אנדערשקייט איז אזוי שווער צו באַמערקן אין אונזערע קינדער. אָבער דאָ איז זי אין מוז זיין. דערציילט מען, אז עמיצער פון די אמאָליקע גדולים האָט זיך א וויצל געטאָן מיט לענינען זאַנגדיק. "אייער קאָמוניזם זעט אויס ווי א מענש מיט א פאַרבאַנדאַ־זשירטן קאָפּ, מיט צעבראָכענע הענט און פיס, מיט א טויט בלאַסן פּנים, ווי א מענש וואָס שלעפּט זיך קוים אויף קוליעס". לע־נין האָט געענטפערט "אז נאָך 4 יאָר מל־חמה, 3 יאָר ביינער קריג איז א נס וואָס מיר קריכן ניט אויף אַלע פיר..." מיט אונ־זערע עלטערן, הייסען, סביבה, גייסט, לע־רער און אין אזא צייט אין א נס וואָס מיר לעבן נאָך.

אויב א קלאַס פון א אידישער שול קאָן צוגרייטן צו אַן אויסשטעלונג 14 קאַר־פּאַזיציעס אבר איין פּרצ'ן איבער דיטע־מעס: "פּרצ'ס נייסט", פּרץ דער קונצ־קער שליימער," "פּרץ דער גרויסער", "פּרץ אין זיין צייט", פּרץ אין דיארב. באַוועג־גונג", פּרץ דער קולטור מענש" "פּרץ אין די אידישער ליטעראַטור" "פּרצ'ס 2 ברי־דער" און אזוי ווייטער.

אויב א קלאַס פון א שול קאָן האָבן ליב־שאַפט און בערעדלד 3 חדשים צייט צו שטור־דירן אש'ס און דיינזאָנ'ס "יאָסעלאך", אויב קינדער אינם עלטער פון 15-16-17 יאָר קאָנען שרייבן קאָמפּאָזיציעס איבער "ווערט און מערווערט", "היסטאָרישן מאַ־טעריאַליזם", "דיאַלעקטיק און מעטאַפי־זיק", "יוניאָנס," "פרייע דערציאונג", "ליעסין", "אַרבעטסלאַזיקייט".

אויב צענדליקער און צענדליקער קינ־דער קומען איז שול מיט שעה'ן פריער צו פאַרבערענגען, אויב די שול ווערט זייער

צענטער, אויב א קינד קאָן אין משך פון איינציקע חדשים דורכלייענען 6 אש'ס בי־כער און אָן אנדער קינד ווערא פינגערס זכרונות און איינציקע אפּאַטאַשום ווערק.

אויב קינדער קאָנען נישט דורכלאָזן לעקציעס פון א פּרץ חירשביין, ליטוואַק, שניאורסאָן, ניגער, זרבבל, מרמר, האַלפּע־רין, וואַודסוואַרט, לעסטאַר, אויב, קינדער האָבן טיפע פאַראינטערעסירטקייט אין סטרייקס, פּאָליטישע און קלאַסן קאַמפּן און דערגרייכונגען, —

איז דער נס גאָר גרעסער. שטראַמען אונזערע קינדער נאָך ניט אריין אין די רייען, שטייען זיי נאָך פון ווייטן, טוט עס טאַקע ווי, ווייסן מיר דאָך אָבער, אז מיר לעבן אין א צייט ווען עס "שטראַמט בכלל ניט". אפשר איז מיט אונז עפּעס ניט גלאַט?

— — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — —

— — — — — — — — — — — —

ווייניק יום טוב האָבן מיר דאָ. קומט אָבער יא א יום טוב, בפרט א קינדער יום טוב פאַרגעסן מיר זיך אָן אונזערע דאַנות, אָן אונזערע מחלוקות, און מיר דערפילן זיך יום־טוב'דיק. צענדפאַך גרויס איז דער גראַדואירונג יום־טוב פאַר די בויער און קעמפער, פאַר די קינדער און עלטערן פון דער ארב. רינג פרייהייט טעמפּל שול, וואָס האָט דורכגעמאַכט שווערע צייטן, צייטן פול מיט ליידן און קאַמף.

צו אזא יום טוב ווילט זיך זאָגן, אז קינד, מעגש און סאָציאַליזם איז אונזער פאָן. קינד, מחמת, דאָס איז הייליקער גייסט, ריינער און צאַרטער; מענש, מחמת דאָס איז דער יסוד, דער אייזנ־שטאַרקער פונדאַמענט אויף וועלכן דער סאָציאַליזם, די געביידע וועט שטיין שלעפּסטן; סאָציאַליזם, מחמת מר איז דער צייטנייט, וואָס נאָר מיט אים דער מאַר־טירער וועג צו אים רייניקט די נשמה פונם קינד, פונם זשאַוואַנד ארום, פונם סאָן און שטויב, וואָס עסט זיך אין אים אריין.

סאָציאַליזם מחמת מר רייסט די קראַפּע־וועג פון די קינדערשע מח'לאך און זייט דופטיקע גן עדן בלימעלע.

סאָציאַליזם, מחמת מר רייסט די קראַפּע־וואָרצל אריין דאָס ביין, וואָס פלעגט און זיין צייט, ווען איר דער מקור פון אלע גייסטיקע צערעדן'ן און מנפאות.

סאָציאַליזם, מחמת מר איז דער וועג צום מענשן און צו מענשלאכער וועלט.

פול מיט גלויבן אינם ציל פון אונזער שול'וועגן, פול מיט גלויבן אינם טיפן הייי־ליקן אינסטינקט פון קינד, פול מיט גלויבן אין דעם, אז מיר לעבן אין א בין השמשות צייט, אז אט אט נייט אויף דיזן, פול מיט גלויבן, אז דאָס גרויסע וואָס איז פאַר־פלאַנצט געוואָרן אין אייך וועט אויפוואַק־סען, וועט אויפבלייען, אז די שעה וועט שלאָגן, גערירט ביז טרערן פון דערוואַר־טונג באַגריסן מיר אייך ליבע קינדער — מיר וואַרטן אויף אייך און גלויבן אין אייך!

דער ס. דוש. בערמאַ

דר. דוש. ברענער, 2

דר. א. גוטמאַן, 714

דר. ס. דושאַוויש, 04

דר. ווו. הערשפילד, 6

דר. כ. א. וויקטאָר,

דר. ס. דוש. ראַדין, ראַ

דר. א. 5. שוכין, בעס

דר. דושא. ה. שאַפּ

דר. י. ה. בעקמאַן,

דר. ד. מ. דושענאַ

דר. ה. מעדאָוו, 904 באַ

דר. מ. א. ברענמאַ

דר. א. גאַרדנער,

דר. ס. טשורטש

דר. ס. דוש. בערמאַ

דר. דוש. ברענער, 2

דר. א. גוטמאַן, 714

דר. ס. דושאַוויש, 04

דר. ווו. הערשפילד, 6

דר. כ. א. וויקטאָר,

דר. ס. דושאַוויש, 04

דר. ווו. הערשפילד, 6

דר. ס. דוש. ראַדין, ראַ

דר. א. 5. שוכין, בעס

דר. דושא. ה. שאַפּ

דר. י. ה. בעקמאַן,

דר. ד. מ. דושענאַ

דר. ה. מעדאָוו, 904 באַ

דר. מ. א. ברענמאַ

דר. א. גאַרדנער,

דר. ס. טשורטש

כריוו אין רעדאַקציע

פאַדערט אָנדיינק נאָך פרוגן

חשוב'ער רעדאַקטאָר: —

איך בעט אייך נעבן פלאַץ פאַר די פאָל־גנדיקע עטלאַכע שורות.

איך וויל ניט זאָגן אז ס'איז א פאַר־כרעכן, נאָר א שאַנדע איז דאָס, אז מיר, רוסישע אידן זאָלן ניט פאַראייביקן דעם נאָמען פונ'ם פאַרשטאָרבענעם אידישן פּאַעט, וועמעס הארץ האָ טנעבלוטעט פאַר דעם כלל־ישראל. אין זיין פּאַעזיע און ליד דער האָט זיך געפיכט דער אידישער קרעכץ מיט א ווייטיק אין זיין אייד'לער נשמ